

Копиця Андрій Олегович, аспірант кафедри економіки бізнесу і міжнародних економічних відносин, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут» (Харків, Україна).

Перерва Петро Григорович, д-р екон. наук, професор, професор кафедри економіки бізнесу і міжнародних економічних відносин, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут» (Харків, Україна)

Шаульська Лариса Володимирівна, д-р екон. наук, професор, професор кафедри економіки, Київський національний університет імені Тараса Шевченка(Київ, Україна)

Кобєлева Тетяна Олександрівна, д-р екон. наук, професор, професор кафедри економіки бізнесу і міжнародних економічних відносин, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут» (Харків, Україна).

Кучіна Світлана Едуардівна, канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри економіки бізнесу і міжнародних економічних відносин, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут» (Харків, Україна)

ДОСЛІДЖЕННЯ СИСТЕМ УПРАВЛІННЯ БІЗНЕС-ПРОЦЕСАМИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ІНТЕРНЕТ-ТОРГІВЛІ В УМОВАХ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Анотація. У статті розглянуто основні підходи до управління бізнес-процесами в контексті інноваційного розвитку інтернет-торгівлі. Системи управління бізнес-процесами є критично важливими для інноваційного розвитку інтернет-торгівлі в умовах діджиталізації. Вони дозволяють підприємствам ефективно впроваджувати нові технології, оптимізувати свої процеси та підвищувати загальну конкурентоспроможність. Проведено дослідження систем управління бізнес-процесами інноваційного розвитку інтернет-торгівлі, що є важливим кроком до вдосконалення управлінських процесів в умовах цифрової економіки. Зроблено висновок про те, що використання систем управління бізнес-процесами інноваційного розвитку інтернет-торгівлі сприяє підвищенню ефективності, гнучкості та адаптивності підприємств, що дозволяє швидко реагувати на зміни ринку і забезпечувати високу якість обслуговування клієнтів. Сформовано та проаналізовано базові складові систем управління бізнес-процесами інноваційного розвитку інтернет-торгівлі в умовах діджиталізації діяльності підприємств включають процесне моделювання, автоматизацію процесів, управління даними, управління змінами та клієнтоорієнтованість. Впровадження цих складових сприяє підвищенню ефективності, гнучкості та конкурентоспроможності підприємств в умовах швидкозмінних ринкових умов. Подальші дослідження та впровадження систем управління бізнес-процесами допоможуть промисловим підприємствам адаптуватися до швидко змінюваних ринкових умов та досягти довгострокового успіху.

Ключові слова: бізнес-процеси, управління, електронна торгівля, діджиталізація, інновації, фактори, конкурентоспроможність

Kopytsia Andriy, graduate student of the Department of Business Economics and International Economic Relations, National Technical University "Kharkiv Polytechnic Institute" (Kharkiv, Ukraine).

Pererva Petro , Doctor of Economics. of Sciences, professor, professor of the Department of Business Economics and International Economic Relations, National Technical University "Kharkiv Polytechnic Institute" (Kharkiv, Ukraine)

Shaulska Larisa , doctor of economics. Sciences, professor, professor of the Department of Economics, Taras Shevchenko Kyiv National University (Kyiv, Ukraine)

Kobeleva Tetyana , Doctor of Economics. of Sciences, professor, professor of the Department of Business Economics and International Economic Relations, National Technical University "Kharkiv Polytechnic Institute" (Kharkiv, Ukraine).

Kuchina Svitlana , candidate economy of Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Business Economics and International Economic Relations, National Technical University "Kharkiv Polytechnic Institute" (Kharkiv, Ukraine)

RESEARCH OF BUSINESS PROCESS MANAGEMENT SYSTEMS FOR INNOVATIVE DEVELOPMENT OF E-COMMERCE IN THE CONTEXT OF DIGITALIZATION OF ENTERPRISE ACTIVITIES

Abstract. The article discusses the main approaches to business process management in the context of innovative development of e-commerce. Business process management systems are critically important for the innovative development of e-commerce in the context of digitalization. They enable businesses to effectively implement new technologies, streamline their processes, and increase overall competitiveness. A study of business process management systems for the innovative development of e-commerce has been carried out, which is an important step towards improving management processes in the digital economy. It is concluded that the use of business process management systems for the innovative development of e-commerce contributes to increasing the efficiency, flexibility and adaptability of enterprises, which allows to quickly respond to market changes and ensure high quality of customer service. The basic components of business process management systems for innovative development of e-commerce in the context of digitalization of enterprise activities have been formed and analyzed, including process modeling, process automation, data management, change management and customer focus. The introduction of these components contributes to increasing the efficiency, flexibility and competitiveness of enterprises in rapidly changing market conditions. Further research and implementation of business process management systems will help industrial enterprises adapt to rapidly changing market conditions and achieve long-term success.

Keywords: business processes, management, e-commerce, digitalization, innovations, factors, competitiveness

Постановка проблеми. Сучасна стадія розвитку вітчизняної економіки характеризується активним процесом цифровізації всіх сфер виробничо-комерційної діяльності, що призводить до трансформації економічних і фінансових відносин в сфері промислового виробництва. З цієї причини суттєво змінюються і бізнес-моделі ведення сучасного бізнесу, так як змінюється структура секторів національної економіки в сторону збільшення частки

високотехнологічних виробничих секторів. Раніше сформовані традиційні бізнес-моделі організацій стануть неконкурентоспроможними і будуть змушені або трансформуватися, або піти з ринку [3, 7, 19]. Всі ці процеси впливають на те, що сучасний світ зазнає значних змін під впливом цифрових технологій, що формує нові виклики та можливості для підприємств у різних галузях економіки. Однією з найдинамічніших сфер є інтернет-торгівля, яка розвивається завдяки стрімкому зростанню кількості користувачів Інтернету та впровадженню інноваційних рішень у процеси управління бізнесом. Діджиталізація діяльності підприємств створює передумови для підвищення ефективності бізнес-процесів, зокрема, завдяки використанню систем управління бізнес-процесами (Business Process Management Systems, BPMS) [26]. Ці системи дозволяють автоматизувати та оптимізувати різні аспекти діяльності компаній, забезпечуючи гнучкість і адаптивність у швидкозмінних умовах ринку [1-28].

Інноваційний розвиток інтернет-торгівлі потребує комплексного підходу до управління, який враховує специфіку цифрової трансформації. Це включає не лише впровадження новітніх технологій, але й реінжиніринг бізнес-процесів, зміну організаційної культури та створення нових моделей взаємодії з клієнтами [6, 8, 11, 15].

Актуальність даного дослідження обумовлена швидкими темпами розвитку інтернет-торгівлі та необхідністю адаптації підприємств до нових умов ринку. Впровадження сучасних систем управління бізнес-процесами дозволяє підприємствам залишатися конкурентоспроможними, підвищувати рівень обслуговування клієнтів і забезпечувати стабільне зростання в умовах постійних змін.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз літератури з формування та розвитку систем управління бізнес-процесами в умовах діджиталізації виробничо-комерційної діяльності промислових підприємств та розвитку електронної торгівлі дозволив виявити роботи, в яких показано наявність позитивної залежності між процесами управління бізнес-процесами та підвищенням

ефективності результатів їх використання у виробничо-комерційній діяльності промислових підприємств.

Проведене дослідження існуючих публікацій щодо дослідження систем управління бізнес-процесами інноваційного розвитку інтернет-торгівлі в умовах діджиталізації діяльності підприємств [1-28] включає кілька ключових аспектів. Дослідники сучасного бізнесу охоплюють розуміння сучасних теоретичних підходів до управління бізнес-процесами, вивчення інноваційних технологій у сфері інтернет-торгівлі та оцінку впливу діджиталізації на діяльність підприємств. Практично всі автори відповідних досліджень єдині в тому, що розвиток систем управління бізнес-процесами в сучасних умовах господарювання є актуальним і своєчасним [1, 4, 9, 13, 25, 28]. Аналіз наявних публікацій по цій проблемі показав, що вона є в певній мірі новою і недостатньо дослідженою. Дослідники Л. В. Шаульська та Т. О. Кобелева зазначили, що цифрова трансформація інформаційних процесів у діяльності вітчизняних підприємств набрала особливих обертів у період пандемії коронавірусної хвороби COVID-19 [8, 9]. На цю особливість звертають також увагу і В. В. Ларченко, В. О. Черепанова та О. І. Подрез в роботі [23]. У своїй статті Т. В. Романчик зазначає, що наявні в цей час комунікаційні зв'язки, системи внутрішньої і зовнішньої мотивації, застарілі методи та технології, стандартні рішення, які мали місце зовсім недавно, втратили актуальність та значущість. В сучасних умовах перманентних економічних змін вони нагально потребують введення в господарський обіг інноваційної складової бізнес-розвитку, яка активно формує фундамент внутрішньої та зовнішньої конкурентоспроможності. Рушійним фактором такого роду змін повинна бути інформатизація та діджиталізація. [1, 26]. Автори роботи [14] висловлюють думку про те, що діджиталізація повинна розглядатися як ефективний механізм росту конкурентоздатності суб'єктів економіки. Сьогодні практично в усіх напрямках бізнес-діяльності промислових підприємств відзначається вплив інформаційних технологій на процес оптимізації бізнес-процесів. Тому одним

із найбільш важливих проблем розвитку промислових підприємств є їх здатність оперативно адаптуватися до сучасних бізнес-тенденцій, у тому числі інформатизації та безпечного зберігання та правового захисту цифрових даних [4, 6]. Тому, на наш погляд, подальші дослідження в цій сфері зумовлені нагальною потребою визначення способів діджиталізації процесів управління бізнес-процесами промислових підприємств, а також визначенням їх подальших можливостей і перспектив в сфері електронної торгівлі.

Постановка завдання. Мета даного дослідження полягає у вивченні сучасних підходів до управління бізнес-процесами в контексті інноваційного розвитку інтернет-торгівлі, а також аналізі впливу діджиталізації на ефективність і конкурентоспроможність підприємств. Результати цього дослідження можуть бути корисними для розробки стратегій розвитку інтернет-торгівлі та впровадження ефективних систем управління бізнес-процесами.

Виклад основного матеріалу дослідження. Системи управління бізнес-процесами відіграють ключову роль у забезпеченні ефективності та інноваційного розвитку підприємств в умовах цифрової економіки. Вони дозволяють автоматизувати, контролювати та оптимізувати бізнес-процеси, що сприяє підвищенню продуктивності, гнучкості та конкурентоспроможності. У контексті інноваційного розвитку систем управління бізнес-процесами можна класифікувати за кількома основними критеріями. Наші пропозиції з цього приводу представлено в табл.1.

Класифікація систем управління бізнес-процесами інноваційного розвитку (табл.1) допомагає підприємствам обрати найбільш підходяще рішення для їхніх потреб. Вибір систем управління бізнес-процесами залежить від специфіки бізнесу, масштабів діяльності та стратегічних цілей підприємства. Використання сучасних систем управління бізнес-процесами сприяє підвищенню ефективності бізнес-процесів, забезпечує гнучкість та адаптивність в умовах швидких змін ринку.

Таблиця 1 – Підходи до класифікації систем управління бізнес-процесами.

Класифікаційна ознака	Економічна характеристика класифікаційної ознаки
<i>За рівнем автоматизації систем управління бізнес-процесами</i>	
Оперативні системи управління	Ці системи орієнтовані на автоматизацію конкретних операційних завдань та процесів, таких як управління запасами, обробка замовлень, логістика. Вони забезпечують швидку і точну обробку даних, що сприяє підвищенню ефективності операційної діяльності.
Стратегічні системи управління	Вони використовуються для управління стратегічними процесами, такими як розробка нових продуктів, планування маркетингових кампаній, управління інноваційними проектами. Ці системи підтримують прийняття управлінських рішень на основі аналізу великих обсягів даних і моделювання сценаріїв.
<i>За функціональними можливостями систем управління бізнес-процесами</i>	
Аналітичні системи управління	Ці системи орієнтовані на збір, обробку та аналіз даних про бізнес-процеси. Вони надають інструменти для створення звітів, візуалізації даних та прийняття рішень на основі аналітичних висновків.
Інтеграційні системи управління	Вони забезпечують інтеграцію різних систем та додатків, що використовуються на підприємстві. Це дозволяє створювати єдину інформаційну систему, яка забезпечує безперебійну передачу даних між різними підрозділами та функціями підприємства.
<i>За галузеву спрямованістю систем управління бізнес-процесами</i>	
Універсальні системи управління	Ці системи можуть використовуватися в різних галузях економіки і мають широкий спектр функціональних можливостей. Вони підходять для підприємств різних розмірів і типів діяльності.
Галузеві системи управління	Вони спеціалізуються на конкретних галузях, таких як фінансові послуги, охорона здоров'я, виробництво або логістика. Ці системи враховують специфіку галузі та надають спеціалізовані інструменти для управління бізнес-процесами.
<i>За типом архітектури систем управління бізнес-процесами</i>	
Локальні системи управління	Ці системи встановлюються і працюють на локальних серверах підприємства. Вони забезпечують високу ступінь контролю та безпеки даних, але вимагають значних витрат на обслуговування та оновлення.
Хмарні системи управління	Вони функціонують на базі хмарних обчислень і надають доступ до системи через Інтернет. Такі рішення дозволяють швидко масштабувати ресурси, знижують витрати на інфраструктуру та забезпечують високу доступність і мобільність.

Джерело: розроблено авторами

Активний розвиток інтернет-торгівлі вимагає ефективного управління бізнес-процесами для забезпечення конкурентоспроможності та сталого розвитку підприємств. Інноваційні технології та діджиталізація відкривають нові можливості для оптимізації бізнес-процесів і створення доданої вартості. У сучасних умовах швидкої діджиталізації та глобальної конкуренції, системи управління бізнес-процесами стають важливим інструментом для інноваційного розвитку підприємств, включаючи інтернет-торгівлю. Вони допомагають компаніям ефективно адаптуватися до змін, впроваджувати нові технології та підвищувати загальну продуктивність.

Інтернет-торгівля зазнає значних змін завдяки діджиталізації, що відкриває нові можливості для інноваційного розвитку та підвищення ефективності бізнес-процесів. Системи управління бізнес-процесами є ключовим інструментом у цьому процесі, дозволяючи автоматизувати, оптимізувати та інтегрувати різні аспекти діяльності підприємства.

Основні компоненти систем управління бізнес-процесами представлено на рис.1.

Проведемо наукометричний аналіз основних складових систем управління бізнес-процесами інноваційного розвитку інтернет-торгівлі в умовах діджиталізації діяльності підприємств, представлених на рис.1. Зауважимо, що на рис.1 представлено тільки базові, найбільш важливі складові управління бізнес-процесами, що потребує більшого їх дослідження та аналізу.

Моделювання бізнес-процесів забезпечує візуалізацію та аналіз існуючих процесів, що дозволяє виявити неефективні ділянки та оптимізувати їх. Моделі допомагають зрозуміти, як процеси взаємодіють між собою та яким чином їх можна покращити. Аналіз і реінжиніринг систем управління дозволяє виявляти та усувати вузькі місця у процесах, що дозволяє підвищити продуктивність та ефективність. Це включає перегляд і переробку бізнес-процесів з метою їх вдосконалення.

Застосування технологій для автоматизації рутинних завдань суттєво зменшує час на їх виконання та знижує ймовірність помилок. Це може включати

автоматизовану обробку замовлень, управління запасами, логістику та інші операційні процеси. В цьому сенсі важливим є інтеграція діючої системи управління бізнес-процесами з іншими системами. На наш погляд, ефективним є зв'язок системи управління бізнес-процесами з системами ERP, CRM, CMS та іншими системами для забезпечення безшовного обміну даними та підвищення ефективності роботи. Це дозволяє створити єдину інформаційну екосистему підприємства.

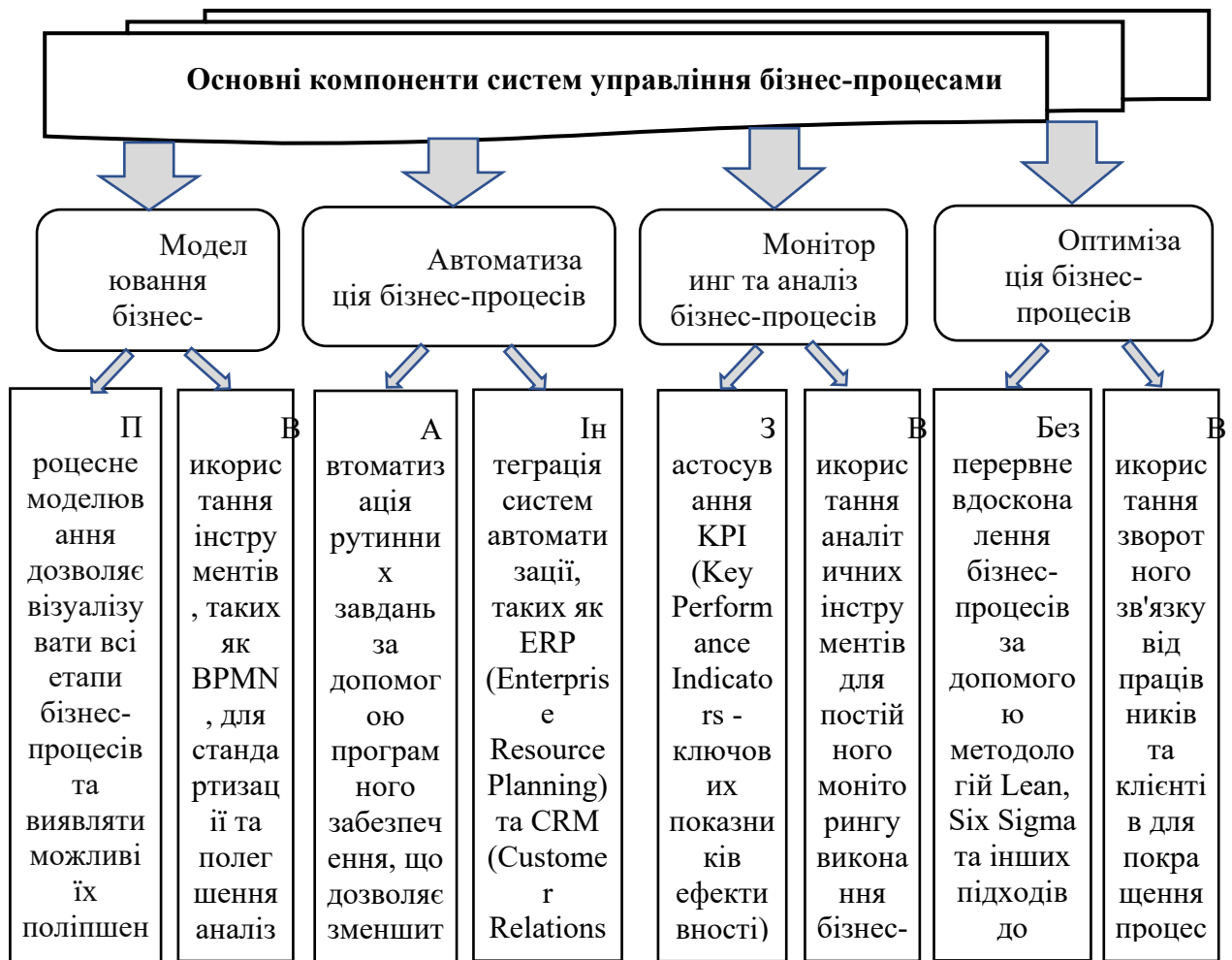

Рисунок 1 – Базові складові систем управління бізнес-процесами інноваційного розвитку інтернет-торгівлі в умовах діджиталізації діяльності підприємств
 Джерело: розроблено авторами.

Управління даними для ефективного управління бізнес-процесами в першу чергу передбачає збір і аналіз даних. Системи управління бізнес-процесами забезпечують збирання та аналіз великих обсягів даних про бізнес-процеси, що

дозволяє приймати обґрунтовані управлінські рішення. Аналітичні інструменти допомагають виявити тенденції, прогнозувати попит та оптимізувати запаси. При цьому слід подбати про забезпечення якості даних. Для досягнення цієї мети рекомендуємо впровадження механізмів для забезпечення точності, повноти та актуальності даних, що використовуються в процесах управління. Це важливо для прийняття правильних рішень і підвищення ефективності роботи.

Ефективність системи управління бізнес-процесами забезпечується впровадження проектного підходу до змін та інновацій, що дозволяє структуровано підходити до реалізації нових рішень. Управління проектами допомагає контролювати терміни, ресурси та ризики. Важливим в цьому плані також є залучення виробничого персоналу промислового підприємства до процесу управління процесом змін для підвищення їхньої мотивації та ефективності. Навчання та підвищення кваліфікації працівників є важливими складовими успішної реалізації змін.

Підвищення якості обслуговування споживачів забезпечується використанням сучасних ефективних систем управління бізнес-процесами, що сприяє також покращенню взаємодії з клієнтами, персоналізації сервісів та підвищення задоволеності клієнтів. Це може включати автоматизацію обробки запитів клієнтів, управління відгуками та іншими аспектами клієнтського сервісу. Збір і аналіз даних про поведінку клієнтів для більш точного прогнозування їхніх потреб і розробки персоналізованих пропозицій.

Базові складові систем управління бізнес-процесами інноваційного розвитку інтернет-торгівлі в умовах діджиталізації діяльності підприємств включають процесне моделювання, автоматизацію процесів, управління даними, управління змінами та клієнтоорієнтованість. Впровадження цих складових сприяє підвищенню ефективності, гнучкості та конкурентоспроможності підприємств в умовах швидкозмінних ринкових умов.

Подальший розвиток систем управління бізнес-процесами інноваційного розвитку інтернет-торгівлі в умовах діджиталізації діяльності підприємств, на нашу думку, характеризується наступними тенденціями:

- повна автоматизація рутинних виробничих процесів, що зробить виробництво більш гнучким;
- використання цифрових технологій та штучного інтелекту у найбільш наукомістких галузях промисловості, таких як атомна енергетика, авіаційний транспорт, космос тощо;
- формування нових спеціальностей і професій на ринку праці;
- перехід суспільства до нової якості життя, спрямований на задоволення індивідуальних потреб;
- впровадження технологічних та виробничих процесів, які не завдають шкоди екосистемі;
- збільшення структури споживання витрат на інформаційні послуги на всіх етапах формування та використання систем управління бізнес-процесами інноваційного розвитку інтернет-торгівлі в умовах діджиталізації діяльності підприємств.

Завдяки вищезазначеним тенденціям діджиталізація економіки призводить до трансформації бізнес-моделей сучасних організацій. Передумовою цього є трансформаційні процеси в звичках і поведінці споживачів людей. Формуються нові потреби, які задовольняються за допомогою суб'єктів інноваційного виробництва. Все частіше сучасні організації прагнуть формувати цифрові екосистеми, які масштабують можливості в реалізації комерційних інтересів підприємств.

Висновки з проведеного дослідження. Дослідження систем управління бізнес-процесами інноваційного розвитку інтернет-торгівлі в умовах діджиталізації виявило кілька ключових аспектів, що впливають на ефективність та конкурентоспроможність підприємств. Нижче наведено основні висновки, отримані в результаті аналізу. Системи управління бізнес-процесами є

необхідними для інтернет-торгівлі, оскільки вони дозволяють підприємствам адаптуватися до швидко змінюваних ринкових умов, підвищувати ефективність операцій та забезпечувати високу якість обслуговування клієнтів. BPM сприяє оптимізації всіх етапів бізнес-процесів, від замовлення товару до його доставки кінцевому споживачеві.

Інноваційні технології, такі як Big Data, штучний інтелект (AI), Інтернет речей (IoT) та блокчейн, відіграють ключову роль у розвитку інтернет-торгівлі. Їх впровадження дозволяє автоматизувати рутинні завдання, аналізувати великі обсяги даних для прийняття обґрунтованих рішень, підвищувати прозорість та безпеку транзакцій, а також покращувати клієнтський досвід за рахунок персоналізації послуг. Діджиталізація бізнес-процесів відкриває нові можливості для підвищення продуктивності та ефективності підприємств. Вона дозволяє автоматизувати рутинні операції, зменшувати кількість помилок, прискорювати процеси та забезпечувати високий рівень обслуговування клієнтів. Крім того, діджиталізація сприяє створенню нових бізнес-моделей та розширенню ринків.

Незважаючи на численні переваги, впровадження BPM та інноваційних технологій стикається з певними викликами, такими як необхідність значних інвестицій, адаптація співробітників до нових технологій та інтеграція різних систем. Проте ці виклики можуть бути подолані шляхом розробки стратегій з управління змінами, навчання персоналу та поступової інтеграції нових рішень.

Для успішного впровадження систем управління бізнес-процесами та інноваційних технологій підприємствам інтернет-торгівлі рекомендується:

- визначити ключові процеси та їхні взаємозв'язки, використовуючи стандартні методології;
- використовувати AI, Big Data, IoT та блокчейн для автоматизації та оптимізації бізнес-процесів;
- забезпечити навчання та підвищення кваліфікації співробітників для роботи з новими технологіями та системами;

- постійно відстежувати ефективність процесів за допомогою КРІ та впроваджувати зміни для їхнього вдосконалення.

Управління бізнес-процесами інноваційного розвитку є ключовим фактором успіху для підприємств інтернет-торгівлі в умовах діджиталізації. Використання систем управління бізнес-процесами та інноваційних технологій дозволяє компаніям підвищувати ефективність, забезпечувати високу якість обслуговування клієнтів та залишатися конкурентоспроможними на ринку. Подальші дослідження в цій галузі допоможуть розробити нові методології та інструменти для успішного впровадження систем управління бізнес-процесами та інноваційних технологій у сфері інтернет-торгівлі.

Список використаних джерел:

1. Ларченко В.В., Черепанова В.О., Подрез О.І., Перерва П.Г. Бізнес-комунікації як фактор ефективності міжнародного консалтингу [Електронний ресурс] // Інноваційна модернізація економіки України в умовах євроінтеграційних процесів : матеріали 8-ї Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., 27-28 листопада 2023 р. / орг. ком.: О. І. Маслак [та ін.]; Кременчуц. нац. ун-т ім. М. Остроградського [та ін.]. Електрон. текст. дані. Кременчук : КрНУ, 2023. С. 739-743. URL: <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/72859>
2. Кобелева Т.О., Перерва П.Г. Кон'юнктура міжнародного ринку як економічна категорія маркетингової політики підприємства // Сучасні тенденції міжнародних економічних відносин. Економічна інтеграція України у світове господарство: кол. монографія; ред. І.М.Посохов [та ін.]; Харк. політехн. ін-т, нац. техн. ун-т. Харків : НТУ "ХПІ", 2016. Розд. 4.1. С. 218-237. URL: <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/30772>
3. Шостак Я.М., Кобелева Т.О., Перерва П.Г. Сучасні характеристики міжнародного трансферу технологій транснаціональними корпораціями [Електронний ресурс] // Законодавство України у сфері інтелектуальної власності та його правозастосування: національні, європейські та міжнародні виміри : матеріали 10-ї Всеукр. наук.-практ. конф. молодих вчених та студентів з проблем інтелектуальної власності, 30 вересня 2022 р. / ред. кол.: О.П.Орлюк; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. Електрон. текст. дані. Київ, 2022. С. 396-400. URL: https://drive.google.com/file/d/10xwRhkiSps3CHKtv-WHocYN5gkE_kJLM/view
4. Антикризовий механізм сталого розвитку підприємства : монографія / В.Л.Товажнянський [та ін.]; ред.: П.Г.Перерва, Л.Л.Товажнянський. Харків: Віровець А.П. "Апостроф", 2012. 705 с.
5. Економіка, менеджмент, маркетинг туризму та гостинності: навч. посібник [Електронний ресурс] / П.Г.Перерва [та ін.]; Нац. техн. ун-т "Харків. політехн. ін-т". Електрон. текст. дані. Харків, 2020. 893 с. URI: <http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/47906>
6. Інтелектуальна власність: магістерський курс: підручник / П.Г.Перерва [та ін.]; ред.: П.Г.Перерва, В.І.Борзенко, Т.О.Кобелева; Нац. техн. ун-т «Харків. політехн. ін-т». Харків : Планета-Прінт, 2019. 1002 с.
7. Pererva P.G., Kocziszky G., Somosi Veres M., Kobieliava T.A. Compliance program: tutorial.

Kharkov-Miskolc : LTD «Planeta-prints», 2019. 689 p.

8. Шаульська Л.В., Перерва П.Г., Кобелева Т.О. Дослідження впливу підприємницьких ризиків на сталий розвиток підприємства // *Енергозбереження. Енергетика. Енергоаудит*. Харків: 3 (181). 2023. С. 14-23. doi: 10.20998/2313-8890.2023.03.02. URL: <http://eee.khpi.edu.ua/>
9. Перерва П.Г., Ткачова Н.П., Шаульська Л.В. Рефлексивне управління підприємствами в умовах діджиталізації бізнес-процесів в промисловій та аграрній сферах// *Енергозбереження. Енергетика. Енергоаудит*. Харків: 1 (191). 2024. С. 87-101. doi: <https://doi.org/10.20998/2313-8890.2024.01.06>. URL: <http://eee.khpi.edu.ua/article/view/305258>
10. Pererva P.G., Kobieliava T.O., Shaulska L.V. Entrepreneurial Risks: Essence, Classification and Management Opportunities // *Економічний журнал Одеського політехн. університету*. 2023. № 1(23). С. 43-50. URL: <https://economics.net.ua/ejopu/2023/No1/43.pdf>.
11. Pererva P., Nagy S., Maslak M. (2018) Organization of marketing activities on the intrapreneurship // *MIND Journal*. №5. 10 p. URL: <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/39437>
12. Kocziszky G., Veres Somosi M., Kobieliava T.O. Compliance risk in the enterprise // Стратегії інноваційного розвитку економіки України: проблеми, перспективи, ефективність "Форвард–2017": тр. 8-ї Міжнар. наук.-практ. Internet-конф. Харків : НТУ "ХПІ", 2017. С. 54-57.
13. Перерва П.Г., Кобелева Т.О., Ткачова Н.П. Збалансована система показників в інноваційно-інвестиційній політиці промислового підприємства // *Вісник Нац. техн. ун-ту "ХПІ" : зб. наук. пр. Темат. вип.: Технічний прогрес та ефективність виробництва*. Харків : НТУ "ХПІ". 2015. No 60 (1169). С. 50-54.
14. Pererva P.G., Kocziszky G., Szakaly D., Veres Somosi M. (2012) Technology transfer / P.G.Pererva, Kharkiv-Miskolc: NTU «KhPI». 668 p.
15. Кобелева Т.О., Перерва П.Г. Управління маркетингом інноваційної продукції на засадах життєвого циклу товару // *НТУ «ХПІ» (економічні науки)*. : зб. наук. пр. Харків : НТУ «ХПІ», 2016. № 28 (1200). С. 26-30.
16. Глізнуца М.Ю., Перерва П.Г. Бенчмаркінг як метод оцінювання інтелектуального потенціалу регіонів // *Маркетинг і менеджмент інновацій*. 2015. № 4. С. 11-19.
17. Кравчук А.В., Перерва П.Г. Ефективність як економічна категорія // *Вісник НТУ «ХПІ» (економічні науки)* : зб. наук. пр. Харків : НТУ "ХПІ", 2018. № 15 (1291). С. 137-143.
18. Старостіна А.О. Маркетинг: теорія, світовий досвід, українська практика: підруч. К.: Знання, 2009. 1070 с.
19. Марчук Л.С., Перерва П.Г. Інтелектуальний потенціал як економічна категорія // *Вісник Нац. техн. ун-ту "ХПІ" (економічні науки)* : зб. наук. пр. Харків : НТУ "ХПІ", 2018. № 15 (1291). С. 53-63.
20. Перерва П.Г. Практический маркетинг.- Выпуск 2. Маркетинг на промышленном предприятии.- М.: НПО «Реклама, информация, маркетинг», 1991. 80 с.
21. Nagy S. Formation of an innovative model of the Hungarian business economy [Electronic resource] / S. Nagy, P. G. Pererva // *Marketing of innovations. Innovations in marketing : materials of the Intern. Sci. Internet Conf., December 2021. Electronic text data*. Bielsko-Biala, 2021. P. 51-54. URI: <http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/55361>.
22. Перерва П.Г. Практический маркетинг.- Выпуск 6. Управление сбытом промышленной продукции в системе маркетинга.- М.: НПО «Реклама, информация, маркетинг», 1991.- 93 с
23. Перерва П. Г., Романчик Т. В. Механізм управління рівнем конкурентоспроможності продукції підприємства // *Маркетинг і менеджмент інновацій*.- С. 230-235

24. Косенко А.П. Экономическая оценка инновационного потенциала / А. П.Косенко, Д. Коциски, О. И. Маслак, П. Г. Перерва, Д. Сакай. Монография / Под ред. проф. Перервы П.Г. и проф. Д.Коциски. Харьков-Мишкольц : НТУ „ХПИ”, Мишкольц.техн.ун-т, 2008. 170 с.
25. Косенко А. В., Кобелева, Т. О., Маслак М. В., Перерва П. Г. Системний підхід до дослідження цінових, маркетингових, інвестиційних та інноваційних характеристик трансферу технологій промислової продукції // *Вісник Нац. техн. ун-ту "ХПИ" (економічні науки) : зб. наук. пр.* – Харків : НТУ "ХПИ", 2018. – № 19 (1295). – С. 121-126.
26. Перерва П.Г. Інформаційна діяльність підприємства: управлінська, цінова та маркетингова складові // *Вісник НТУ «ХПИ» (економічні науки) : зб. наук. пр.* Х.: НТУ „ХПИ”. 2018. № 37(1313). С. 27-32 .
27. Кобелева Т.О., Перерва П.Г. Якість інноваційної продукції як складова маркетингової політики та конкурентоспроможності підприємства // *Вісник НТУ «ХПИ» (економічні науки) : зб. наук. пр.* Харків : НТУ «ХПИ», 2016. № 28 (1200). С. 70-74.
28. Nagy S., Pererva P., Maslak M. (2018) Organization of Marketing activities on the Intrapreneurship // *MIND JOURNAL // Wyższa Szkoła Ekonomiczno-Humanistyczna*. № 5.

Referenses:

- Larchenko V. V., Cherepanova V. O., Podrez O. I., Pererva P. G. Biznes-komunikatsiyi yak faktor efektyvnosti mizhnarodnoho konsal'tynhu [Business communications as a factor in the effectiveness of international consulting] [Elektronnyy resurs] // *Innovatsiyina modernizatsiya ekonomiky Ukrayiny v umovakh yevrointehratsiynyykh protsesiv : materialy 8-yi Mizhnar. nauk.-prakt. internet-konf., 27-28 lystopada 2023 r. / orh. kom.: O. I. Maslak [ta in.]; Kremenchuts. nats. un-t im. M. Ostrohradskoho [ta in.]. Elektron. tekst. dani. Kremenchuk : KrNU, 2023. S. 739-743. URL: <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/72859>*
- Kobyelyeva T. O., Pererva P. G. Konyunktura mizhnarodnoho rynku yak ekonomichna katehoriya marketynhovoyi polityky pidpryyemstva [The situation of the international market as an economic category of the company's marketing policy] // *Suchasni tendentsiyi mizhnarodnykh ekonomichnykh vidnosyn. Ekonomichna intehratsiya Ukrayiny u svitove hospodarstvo: kol. monohrafiya; red. I.M.Posokhov [ta in.]; Kharkivskyy politekhnichnyy in-t, nats. tekhn. un-t. Kharkiv: NTU "KHPI", 2016. Rozd. 4.1. S. 218-237. URL: <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/30772>*
- Shostak Ya.M., Kobyelyeva T.O., Pererva P.G. Suchasni kharakterystyky mizhnarodnoho transferu tekhnolohiy transnatsionalnymy korporatsyyamy [Modern characteristics of the international transfer of technologies by transnational corporations] [Elektronnyy resurs] // *Zakonodavstvo Ukrayiny u sferi intelektualnoyi vlasnosti ta yoho pravozastosuvannya: natsionalni, yevropeyski ta mizhnarodni vymiry: materialy 10-yi Vseukr. nauk.-prakt. konf. molodykh vchenykh ta studentiv z problem intelektualnoyi vlasnosti, 30 veresnya 2022 r. / red. kol.: O. P. Orlyuk; Kyiv. nats. un-t im. T. Shevchenka. Elektron. tekst. dani. Kyiv, 2022. S. 396-400. URL: https://drive.google.com/file/d/10xwRhkiSps3CHKtv-WHocYN5gkE_kJLM/view*
- Antykrizovyy mekhanizm staloho rozvytku pidpryyemstva : monohrafiya [Anti-crisis mechanism of sustainable development of the enterprise: monograph] / V.L.Tovazhnyansky [ta in.]; red.: P.H.Pererva, L.L.Tovazhnyans'ky. Kharkiv : Virovets A.P. "Apostrof", 2012. 705 s.
- Ekonomika, menedzhment, marketynh turyzmu ta hostynnosti: navch. posibnyk [Economics, management, marketing of tourism and hospitality: education. manual] [Elektronnyy resurs] / P.H.Pererva [ta in.]; Nats. tekhn. un-t "Kharkiv. politekhn. in-t". Elektron. tekst. dani. Kharkiv, 2020. 893 s. URI: <http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/47906>

6. Intelktualna vlasnist: mahisterskyy kurs: pidruchnyk [Intellectual property: master's course: textbook] / P.H.Pererva [ta in.]; red.: P.H.Pererva, V.I.Borzenko, T.O.Kobyelyeva ; Nats. tekhn. un-t «Kharkiv. politekhn. in-t». Kharkiv : Planeta-Print, 2019. 1002 s.
7. Pererva P.G., Kocziszky G., Somosi Veres M., Kobieliava T.A. Compliance program: tutorial. Kharkov-Miskolc : LTD «Planeta-prynt», 2019. 689 p.
8. Shaulska L.V., Pererva P.G., Kobyelyeva T.O. Doslidzhennya vplyvu pidpryyemnytskykh ryzykiv na stalyy rozvytok pidpryyemstva [Study of the influence of entrepreneurial risks on the sustainable development of the enterprise] // *Enerhozberezhennya. Enerhetyka. Enerhoaudyt*. Kharkiv: 3 (181). 2023. S. 14-23. doi: 10.20998/2313-8890.2023.03.02. URL: <http://eee.khpi.edu.ua/>
9. Pererva P.G., Tkachova N.P., Shaulska L.V. Refleksyvne upravlinnya pidpryyemstvamy v umovakh didzhytalizatsiyi biznes-protseviv v promysloviy ta ahraryniy sferakh [Reflexive management of enterprises in the conditions of digitalization of business processes in industrial and agricultural spheres] // *Enerhozberezhennya. Enerhetyka. Enerhoaudyt*. Kharkiv: 1 (191). 2024. S. 87-101. doi: <https://doi.org/10.20998/2313-8890.2024.01.06>. URL: <http://eee.khpi.edu.ua/article/view/305258>
10. Pererva P.G., Kobieliava T.O., Shaulska L.V. Entrepreneurial Risks: Essence, Classification and Management Opportunities // *Ekonomichnyy zhurnal Odeskoho politekhn. Universytetu*. 2023. № 1(23). C. 43-50. URL: <https://economics.net.ua/ejopu/2023/No1/43.pdf>.
11. Pererva P., Nagy S., Maslak M. (2018) Organization of marketing activities on the intrapreneurship // *MIND Journal*. №5. 10 p. URL: <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/39437>
12. Kocziszky G., Veres Somosi M., Kobieliava T.O. Compliance risk in the enterprise // Strategiyi innovacijnogo rozvytku ekonomiky Ukrainy: problemy, perspektyvy, efektyvnist "Forvard 2017": tr. 8-yi Mizhnar. nauk.-prakt. Internet-konf. stud. ta molodyx vchenyx, 27 grudnya 2017. Kharkiv : NTU "KhPI", 2017. P. 54-57.
13. Pererva P.G., Kobyelyeva T.O., Tkachova N.P. Zbalansovana systema pokaznykiv v innovatsiynoinvestytsiyniy politytsi promyslovoho pidpryyemstva [Increasing the competitiveness of machine-building enterprises on the basis of synergistic benchmarking] // *Visnyk Nats. tekhn. un-tu "KhPI" : zb. nauk. pr. Temat. vyp. : Tekhnichnyy prohres ta efektyvnist vyrobnytstva*. Kharkiv : NTU "KHPI". 2015. No 60 (1169). S. 50-54. 52 s.
14. Pererva P.G., Kocziszky G., Szakaly D., Veres Somosi M. (2012) Technology transfer / Kharkiv-Miskolc: NTU «KhPI». 668 p.
15. Kobyelyeva T.O., Pererva P.G. Upravlinnya marketynhom innovatsiynoyi produktsiyi na zasadakh zhyttyevoho tsykladu tovaru [Management of marketing of innovative products on the basis of the product life cycle] // *Visnyk Natsional'noho tekhnichnoho universytetu "KhPI" (ekonomichni nauky) : zb. nauk. pr.* [Bulletin of the National Technical University "Kharkiv Polytechnic Institute" : Sb. sciences Ave]. Kharkiv. : NTU «KhPI», 2016. no 28 (1200). pp. 26-30.
16. Gliznutsa M.Yu., Pererva P.G., Benchmarkinh yak metod otsinyuvannya intelektualnoho potentsialu rehioniv [Benchmarking as a method of assessing the intellectual potential of the regions] // *Marketynh i menedzhment innovatsiy* [Marketing and innovation management]. 2015. no 4. pp. 11-19.
17. Kravchuk A.V., Pererva P.G. Efektyvnist yak ekonomichna katehoriya [Efficiency as an economic category] // *Visnyk NTU "KhPI" (ekonomichni nauky) : zb. nauk. pr.* [Bulletin of the National Technical University "Kharkiv Polytechnic Institute" : Sb. sciences Ave]. Kharkiv : NTU "KhPI", 2018. no 15 (1291). pp. 137-143.
18. Starostina A.O. Marketynh: teoriya, svitovyy dosvid, ukrayinska praktyka: pidruch [Marketing: theory, world experience, Ukrainian practice: under the leadership]. Kiev: Znannya, 2009. 1070 p.

19. Marchuk L.S., Pererva P.G. Intelektualnyy potentsial yak ekonomichna katehoriya [Intellectual potential as an economic category] // *Visnyk NTU "KhPI" (ekonomichni nauky) : zb. nauk. pr.* [Bulletin of NTU "KhPI" (economic sciences). : Coll. of science Ave], Kharkiv : NTU "KhPI" 2018. no 15 (1291). pp. 53-63.
20. Pererva P.G. Praktycheskyy marketynh [Practical Marketing].- Issue 2. Marketing at an industrial enterprise.- M. : NGO "Advertising, Information, Marketing", 1991.-80 p.
21. Nagy S., Pererva P.G. Formation of an innovative model of the Hungarian business economy [Electronic resource] // Marketing of innovations. Innovations in marketing : materials of the Intern. Sci. Internet Conf., December 2021. – Electronic text data. Bielsko-Biala, 2021. P. 51-54. URI: <http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/55361>.
22. Pererva P.G. Praktycheskyy marketynh [Practical Marketing].- Issue 6. Management of sales of industrial products in the marketing system.- M. : NGO "Advertising, information, marketing", 1991.-93 p.
23. Pererva P. G., Romanchyk T. V. Mekhanizm upravlinnya rivnem konkurentospromozhnosti produktsiyi pidpryyemstva [The mechanism of managing the level of competitiveness of enterprise products] // *Marketynh i menedzhment innovatsiy.*- S. 230-235/
24. Kosenko A. P. Ekonomicheskaya otsenka innovatsionnogo potentsiala [Economic assessment of innovation potential] / A. P. Kosenko, D. Kotsiski, O. I. Maslak, P. G. Pererva, D. Sakay.- Monografiya / Pod red. prof. Perervyi P.G. i prof. D.Kotsiski – Harkov-Mishkolts : NTU „HPI”, Mishkolts.tehn.un-t, 2008. – 170 s.
25. Kosenko A. V., Kobyelyeva T. O., Maslak M. V., Pererva P. G. Systemnyy pidkhid do doslidzhennya tsinovyykh, marketynhovyykh, investytsiynykh ta innovatsiynykh kharakterystyk transferu tekhnolohiy promyslovoyi produktsiyi [System approach to the study of price, marketing, investment and innovation characteristics of
26. Pererva P.G. Informatsiyna diyalnist pidpryyemstva: upravlinska, tsinova ta marketynhova skladovi [Information activity of the enterprise: management, price and marketing components] // *Visnyk NTU "KhPI" (ekonomichni nauky)* [Bulletin of NTU "KhPI" (economic sciences). : Coll. of science Ave], Kharkiv : NTU „KhPI”. 2018. no 37(1313). pp. 27-32.
27. Pererva P.G., Kobyelyeva T.O. Yakist innovatsiynoyi produktsiyi yak skladova marketynhovoyi polityky ta konkurentospromozhnosti pidpryyemstva [Quality of innovative products as a component of marketing policy and competitiveness of the enterprise] // *Visnyk NTU "KhPI" (ekonomichni nauky)*. : zb. nauk. pr. [Bulletin of the National Technical University "Kharkiv Polytechnic Institute" : Sb. sciences Ave] – Kharkiv: NTU «KhPI», 2016. no. 28 (1200). pp. 70-74.
28. Nagy S., Pererva P., Maslak M. (2018) Organization of Marketing activities on the Intrapreneurship // *MIND JOURNAL* // Wyższa Szkoła Ekonomiczno-Humanistyczna no 5.